

Številka: 9.4 - 28 / 2020 - 2 - RU

Datum: 23.03.2020

MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Gp.Mz@gov.si

Zadeva: Obiski v socialno varstvenih zavodih

Zveza: Vaš dopis št 181-15/2020/197 z dne 11. 3. 2020

Spoštovani,

Varuh človekovih pravic RS (Varuh) je prejel zgoraj navedeni dopis, v katerem sporočate, da je Ministrstvo za zdravje (MZ) zaradi zaznanih okužb z novim koronavirusom v Sloveniji in sosednjih državah, z dopisom št. 181-15/2020 z dne 6. 3. 2020 bolnišnicam in socialno varstvenih zavodom predlagalo, da sprejmejo ukrep prepovedi obiskov. MZ je poudarilo, da so izjeme možne ob strokovni in etični presoji odgovornih v teh zavodih.

MZ meni, da je ustrezno ukrepanje ena od ključnih nalog izvajalcev zdravstvene dejavnosti, predvsem z namenom preprečevanja pojava in širjenja okužb.

Navajate, da je MZ po objavi dopisa prejelo več vprašanj s prošnjo, da se izjeme natančneje opredelijo. Kot posebno ranljiva skupina so bile izpostavljene osebe z demenco, katerim posamezni zavodi omejujejo vse fizične stike s svojci.

Glede na navedeno MZ prosi Varuha za stališče, ki ga bo upoštevalo pri oblikovanju nadaljnjih navodil.

Varuh budno spremlja situacijo in delovanje institucij v zvezi s koronavirusom. Verjamemo, da domovi za starejše ravnajo v dobro stanovalcev in da hkrati ne želijo vzbujati nelagodnosti ali zaskrbljenosti pri svojcih. Svetovna zdravstvena organizacija je širjenje koronavirusa konec januarja 2020 razglasila za globalne zdravstvene izredne razmere, dne 11. 3. 2020 je razglasila pandemijo, epidemija je bila razglašena tudi v Sloveniji. V času zdravstvene krize je človekove pravice mogoče omejevati, pod določenimi pogoji pa tudi razveljaviti (pri čemer določene pravice ne smejo biti nikoli razveljavljene). Model omejevanja in razveljavljanja pravic poznajo mednarodni dokumenti o človekovih pravicah, pa tudi Ustava Republike Slovenije (npr. 4. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah, 15. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah in 16. člen Ustave RS).

Varuh ni pristojen za epidemiološko presojo, ali je bila oziroma je v konkretnem primeru grožnja okužbe s koronavirusom in drugimi virusnimi obolenji takšna, da je bilo potrebno uvesti ukrep popolne prepovedi obiskov. To je presodila stroka. Glede na trenutne ukrepe o zaprtju šol, vrtcev, trgovin, kjer ni živil, ustavitev javnega prometa idr. pa gre sklepati, da so tovrstni ukrepi potrebni in nujni, da se omeji širjenje koronavirusa. Kot lahko razberemo iz stališč stroke (Nacionalni inštitut za javno zdravje - NIJZ), so starejši in s tem tudi stanovalci domov za starejše, saj zaradi pogostih pridruženih obolenj zanje okužba z novim koronavirusom predstavlja večje tveganje oziroma življenjsko ogroženost.

Varuh meni, da izjem od prepovedi obiskov ne gre določati na splošno (npr. osebe z demenco), temveč če že, je treba vsak primer presojati individualno, na podlagi - kot je MZ že poudarilo - strokovne in etične presoje odgovornih v zavodu (npr. v primeru umirajočega stanovalca). Prav pri osebah z demenco (vse niso na varovanem oddelku) pa se je po mnenju Varuha treba zavedati, da zaradi svoje bolezni niso sposobne slediti vsakodnevnim preventivnim ukrepom, ki jih je priporočil NIJZ (npr. izogibanje tesnim stikom, umivanje in razkuževanje rok idr.), zato je pri njih toliko večja odgovornost v ravnanju na strani njihovih svojcev in zavoda. Želja svojca za obisk stanovalca v teh razmerah ne sme biti merilo za odločanje glede obiska, tudi zato, ker pri odločanju ne gre le za konkretnega stanovalca in njegovega svojca, ampak za varnost vseh stanovalcev. Stike je (praviloma) možno vzdrževati tudi preko telefona in na druge načine, ki podpirajo celo vizualno komunikacijo, zato je potrebno spodbujati uporabo teh komunikacijskih poti in jim v trenutnih izrednih razmerah dati prednost pred osebnimi kontakti. Pomembno pa je, da socialno varstveni zavodi kljub prepovedi obiskov, svojcem nudijo vse potrebne informacije o stanovalcih in da stanovalci omejitev stikov pri vsakdanjem življenju čim manj občutijo.

Trenutno obdobje je težko za vse, tudi za stanovalce domov za starejše in njihove svojce. Vendar pa bodo sprejeti ukrepi učinkoviti le, če se jih bo dosledno spoštovalo.

Lep pozdrav

Peter Svetina
varuh človekovih pravic